

Наука

Архип Тесленко

Людей у церкві повно. Церква — городська, та гарно в їй так. Громовинне світло сяє, свічки палають, образи блищать, а еполети на панах, ризи на батюшках так і мигтять. Батюшки кадять та:

— "Сей день, его же сотвори господь, возрадуемся и возвеселимся в онь!"

Півчі:

— "Христос воскресе!.."

Люди так і ворущаться, зодів так і шамтять на їх: христосуються, цілуються... Весело. Так і всміхаються всі.

Надворі, на східцях, по боках теж ворущаться люде. Тільки ці люде не всміхаються вже, не радять. Ці, мабуть, не чують "возрадуемся и возвеселимся". Ці, пообдирані, позгорблювані, простягають руки до кожного та тільки:

— Христос воскресе!.. Подайте, що милость ваша!

Між ними і одна молодиця стоїть, теж обідрана така, та така худа, бліда. Перед молодицею — дівчинка малесенька, в лахмітті в якомусь та в чобітках, що так і червоніють пальчики з їх. Надворі холодненько, вітрець проймає, і воно, чорнобривеньке, мабуть, не помалу змерзло, бо щічки ті, круглесенькі, сині-сині, оченята карі повні слізок, а само аж на місці не встоїть: одно ніжки ті то сюди, то туди ворочає, а рученятка свої, манісінькі, одно до живітка під лахміттячко стромляє, одно стромляє.

Молодиця оце дивиться на дідів, та й собі: і пригнеться інший раз оце, і голову схилить набік, і рот роззявить, та й нічого, почервоніє тільки.

Кашлянула, та й собі-таки — тільки так несмілко:

— Здр... Христос воскрес... з празником з святим будьте... — та й руку простягла-таки.

Ніхто нічого їй, тільки дід один з хрестами на грудіх:

— Пху! І сорому немає їй!.. Хай уже ми...

Молодиця почервоніла зразу так, далі затулилась полою..

— Боже мій, боже мій, — каже, — хіба ж хто й повірить, що тобі горе? Хіба ж хто й повірить, що ти тільки раз учора годувала дитинку скориночками?..

— Молода, не каліка, — дід їй, — заробила б... і нам би не заважала отут.

— Мої рідні! — молодиця йому. — Де ж би я заробила? Я ж ждала, я ж виглядала... Що ж я робитиму, коли є нас... і без діток є...

Молодиця втерлась, помовчала, далі:

— Було б у мене що, була б хата, чи я б виглядала наймів отих?.. Чи я б оце стояла тут?.. Боже мій!.. — Молодиця знов полу до очей: — Умер... умер покійник-чоловік... добре й зробив.

— Ну, киснеш! — визвірився дід з хрестами. — Хтось подивиться на тебе оце.

Молодиця перехлипала, постояла, подивилась кругом, пригнулась ще разів з скільки, далі до дівчинки:

— Парасю, моя дитино, проси ти!..

— Мамо, я змелзла, — дівчинка їй.

— Проси, моя дитино! Христос воскрес, кажи. Тобі зручніш.

Дівчинка:

— Мамо, я їсти хочу.

— Ну, ото ж і кажи: їсти нічого, кажи, удягтися ні в віщо.

— Спатки хочу, мамо.

Мати аж з серцем на неї:

— Проси, я тобі кажу, зараз!

Дівчина:

— Боюсь.

— Проси!.. Христос воскрес, кажи. Ось пан іде... зараз!

Дівчинка:

— Хли... Хлистос... Восклес... — та й затулилась пальчиками.

— Чому ж ти руки не простягла ото? Ну й!.. Руку сюди! Отак держи!

Дівчинка:

— Змелзла он... змелзла так, а вони... а вони... — одвернулась до рундука, заплакала. Плаче так гірко, аж здригається вся.

Дивиться мати. Сльози тільки кап-кап у самої. Зітхнула, подивилась сюди й туди та знов пригинаться давай.

Пригиналась-пригиналась — нічого.

— От, боже мій, — каже. — Ходім, Парасю, між паски ще.

Взяла за ручку, веде...

— Пра-а-зников пра...зник, — чується з церкви.

Пасок коло церкви багато, та все такі жовті... Поміж пасками ліхтарі горять скрізь, люде стоять, гомін... Мати каже:

— Ну, підходь, Парасю... до жінки до тії. Христос воскрес, кажи.

Дівчинка мов не чує.

— Мамо, он спідницка гарна яка в дівчини.

— Христос воскрес, кажи!

— Мамо, он паска яка, а яєчка які... червоні, дивіться! — показує, та аж осміхається.

— Я тобі... Я тобі що кажу? — гнівається мати.

— Що там? Куди прешся? Народ! — прогонить їх поліціант.

Ось трохи згодом ревуть дзвони — паски святять. Забирають люди, несуть. Молодиця дивиться — стоїть, тільки сльози грають їй.

— Мамо, ходімте взе й ми, — каже дівчинка.

Мати за ручку її, похнюпилась, ідуть.

Люди скрізь так юрбами й сунуть. Звощики скрізь так і торохтять. Дзвони ревуть

десь. Майорять хлаки улицями. Громовина сяє. А на небі ані хмариночки; зорі тільки миг-миг.

Дійшли до базарю, стала мати, думає.

— Мамо, ходімте взе! — каже дівчинка.

— Куди підемо?

Мати скривилась, за ручку дівчинку та під крамницю на піддашшя.

— Мамо, ну й спідницку бацила я!

Мовчить мати.

— Мамо, я яєчка хоцу.

Мовчить.

— Мамо, дасте паски?

— А чом ти не слухалась, як я тебе навчала? Казала: проси! А ти слухалась моєї науки?

Дитина в плач.

Мати помовчала, нахилилась і пригорнула дочку.

— Моя дитино! Дай хоч поцілую тебе!